

**VALSTYBĖS ĮMONĖ
IGNALINOS ATOMINĖ ELEKTRINĖ**

Lietuvos Respublikos energetikos
ministrui

2020-10-08 Nr. JS-

I 2020-09-08 Nr. 3-1419

**IŠVADA DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS VĮ IGNALINOS
ATOMINĖJE ELEKTRINĖJE**

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimo Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės patvirtinimo“ 7 punktu ir atsižvelgiant į Valstybės ir savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ar savivaldybių įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2015-11-11 įsakymu Nr. 1-256 patvirtintu „Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo aprašu“, VĮ Ignalinos atominėje elektrinėje (toliau – VĮ IAE) atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą VĮ IAE atliko Prevencijos skyrius (toliau – PRS). VĮ IAE 2018 m. Prevencijos skyrius vertino korupcijos pasireiškimo tikimybę atlikdamas VĮ IAE viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo teisės aktų, sisteminės dokumentacijos analizę, po kurios nustatyta, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali. Šį kartą norėta įvertinti, kokios korupcijos pasireiškimo tikimybės VĮ IAE tendencijos „Vieno tiekėjo“² pirkimams priskiriamuose pirkimuose. Remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau – VPT) skelbiama informacija¹ VĮ IAE laikotarpiu nuo 2018-01-01 iki 2019-10-23 sudarytų pirkimų sutarčių vidutinė „Vieno tiekėjo“ pirkimų dalis buvo 48,4 proc., tai reiškia, kad beveik pusėje CVP IS paskelbtų tarptautinių ir supaprastintų pirkimų nustatytoje pasiūlymų eilėje atskiroms pirkimo objekto dalims pasiūlymus pateikė vienas tiekėjas arba, atmetus kitų dalyvių pasiūlymus, pasiūlymų eilėje liko vienas tiekėjas. Korupcijos pasireiškimo tikimybė buvo vertinama, siekiant nustatyti veiklos sritis veikiančius išorinius, vidinius ar individualius rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai, ir parengti bei įgyvendinti prevencijos priemones analizės ir vertinimo metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti

¹ <https://vpt.lrv.lt/2018-2019-m-vieno-tiekejo-pirkimai>

² „Vieno tiekėjo“ pirkimais laikomi tie pirkimai, kurių nustatytoje pasiūlymų eilėje atskiroms pirkimo objekto dalims pasiūlymus pateikė vienas tiekėjas arba, atmetus kitų dalyvių pasiūlymus, pasiūlymų eilėje liko vienas tiekėjas.

ar šalinti. Vertinimo metodas – vidaus teisės aktų ir procedūrų dokumentų lyginamoji analizė. VĮ IAE buvo pasirinkta atlikti laikotarpio nuo 2019-01-01 iki 2019-12-31 analizę.

Viešųjų pirkimų įstatymu (toliau – VPĮ) nustatyti pagrindiniai viešųjų pirkimų principai, kurie turi būti užtikrinti perkančiajai organizacijai atliekant pirkimo procedūras ir nustatant laimėtoją, tai – lygiateisiškumas, nediskriminavimas, abipusis pripažinimas, proporcingumas ir skaidrumas, taip pat suformuluotas pirkimų tikslas – vadovaujantis VPĮ reikalavimais, sudaryti pirkimo sutartį, suteikiančią galimybę įsigyti perkančiajai organizacijai reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai tam naudojant lėšas.

„Vieno tiekėjo“ pirkimų dalies rodiklis yra vienas iš pagrindinių viešųjų pirkimų stebėsenos sistemos rodiklių. Šis rodiklis atspindi keletą viešųjų pirkimų aspektų, įskaitant konkurenciją ir administracinę našatą. Daugiau pasiūlymų reiškia didesnę konkurenciją, o tai suteikia daugiau galimybių pirkėjui įsigyti norimą prekę, paslaugas ar darbus, racionaliausiai panaudojant lėšas.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo metu buvo siekiama nustatyti problemines viešųjų pirkimų sritis, kuriose viešųjų pirkimų pasiūlymai yra mažiausiai konkurencingi, ryškiausi tiekėjų susitarimai ir „rinkos pasidalijimas“. Pagal VPT naudojamą metodiką buvo išanalizuoti tik tarptautinių ir supaprastintų pirkimų procedūrų CVP IS paskelbtų ataskaitų Atn-1, Atn-2 duomenys apie pasiūlymų eiles ir sprendimai dėl laimėjusio pasiūlymo. Išanalizavus minėtus duomenis nustatyta, kad VĮ IAE 2019 m. po atliktų tarptautinių pirkimų ir supaprastintų pirkimų procedūrų sudarė 93 sutartis, o „Vieno tiekėjo“ pirkimų dalis 2019 m. sudarė 51,6 proc.: iš 93 sudarytų sutarčių 21-ai pirkimo objekto daliai pasiūlymus pateikė vienas tiekėjas, o 27-iose pirkimo objekto dalyse, atmetus kitų dalyvių pasiūlymus, pasiūlymų eilėje liko vienas tiekėjas. Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo analizės metu buvo detalčiau išanalizuotos pirkimų aplinkybės, siekiant nustatyti galimas priežastis.

Pasiūlymų eilėje liko vienas tiekėjas

2019 m. iš visų vykdytų pirkimų 27-iose pirkimo dalyse pasiūlymus pateikė daugiau nei vienas tiekėjas, tačiau įvertinus pateiktus pasiūlymus, atmetus kitų dalyvių pasiūlymus, pasiūlymų eilėje liko vienas tiekėjas, šių sudarytų sutarčių vertė 10 902 995,96 Eur su PVM. Išanalizavus šiuos pirkimus laimėtojais paskelbtus juridinius asmenis nustatyta, kad pasiūlymus pateikė 20 skirtingų tiekėjų: 3 pirkimuose laimėtoju pripažinti UAB „Ekobana“ (sudarytų sutarčių vertė 5 757 385,58 Eur) ir UAB „Kornukopija“ (sutarčių vertė 132 402,50 Eur), po 2 pirkimus yra laimėję UAB koncernas „Alga“ (sutarčių vertė 2 571 666,24 Eur), UAB „Eko balt“ (sutarčių vertė 110 317,75 Eur), UAB „Techpromas“ (sutarčių vertė 68 824,80 Eur), o 1 pirkime šis tiekėjas pripažintas laimėtoju kartu su AS „Esfil techno“, kaip jungtinės veiklos ūkio subjektų grupė (sutarties vertė 124 262,16 Eur), likusieji tiekėjai laimėtojais pripažinti po vieną kartą: jungtinė veikla Svertas Group ir Thyssenkrupp Materials Trading GmbH (sutarties vertė 1 349 035,00 Eur), UAB „Elremta mastermann“ (sutarties vertė 322 440,68 Eur), UAB „Albars“ (sutarties vertė 116 997,80 Eur), UAB „Packmak“ (sutarties vertė 98 695,47 Eur), UAB „Ekofiltras“ (sutarties vertė 92 980,00 Eur), UAB „Monrema“ (sutarties vertė 29 712,37 Eur), Uždaroji akcinė bendrovė „ARDEOLA“ (sutarties vertė 23 854,18 Eur), UAB „Komforto sistemos“ (sutarties vertė

22 020,62 Eur), UAB „DEKRA Industrial“ (sutarties vertė 21 507,15 Eur), UAB „BLUE Solutions“ (sutarties vertė 20 985,05 Eur), UAB „Baltesa“ (sutarties vertė 15 068,19 Eur), UAB „Keljeras“ (sutarties vertė 11 401,83 Eur), UAB „Sabelijos prekyba“ (sutarties vertė 7 116,78 Eur), UAB „Ingra“ (sutarties vertė 6 321,81 Eur). Išanalizavus pirkimus nustatytos priežastys dėl kurių dalyvių pasiūlymai buvo atmesti ir galiausia pasiūlymų eilėje liko vienas tiekėjas: daugiausia 19 tiekėjų pasiūlymai buvo atmesti, dėl per didelės pasiūlytos kainos, kuri viršija pirkimui skirtas lėšas, nustatytas perkančiosios organizacijos prieš pradėdant pirkimo procedūrą (LR Viešųjų pirkimų įstatymo, toliau – VPĮ, 45 str. 1 d. 5 p.), 16 tiekėjų pasiūlymai buvo atmesti dėl to, kad pasiūlymą pateikęs tiekėjas per perkančiosios organizacijos nustatytą terminą nepatiksino, nepapildė, nepaaiškino informacijos (VPĮ 45 str. 1 d. 4 p.), 8 tiekėjų pasiūlymai buvo atmesti dėl to, nes pateikti pasiūlymai neatitiko pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų, sąlygų ir kriterijų (VPĮ 45 str. 1 d. 1 p.), ir 2 tiekėjų pasiūlymai atmesti dėl to, kad VPĮ 45 str. 1 d. 2 p. ar 45 str. 1 d. 3 p. nustatytų reikalavimų.

Didžiausias pagal savo vertę pirkimas, kurį įvykdžius buvo atmesti dalyvavusių tiekėjų pasiūlymai ir pasiūlymų eilėje liko vienas tiekėjas buvo viešasis pirkimas dėl VĮ Ignalinos atominės elektrinės objektų paprastojo remonto darbų pirkimas (Nr. 417300), po kurio trejose pirkimo dalyse, atmetus kitus tiekėjus, sutartys buvo sudarytos su UAB „Ekobana“ (sudarytų sutarčių vertė 5 757 385,58 Eur): I-oje dalyje (sutarties vertė 3 060 202,28 Eur) dalyvių UAB „Helta“ ir jungtinės veiklos grupė UAB „Monrema“ ir UAB „Tecos“ pasiūlymai buvo atmesti, nes tiekėjai per perkančiosios organizacijos nustatytą terminą nepatiksino, nepapildė, nepaaiškino informacijos (VPĮ 45 str. 1 d. 4 p.). II-oje dalyje (sutarties vertė 2 249 909,10 Eur) dalyvio UAB „Monrema“ pasiūlymas atmestas, nes pateikti pasiūlymai neatitiko pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų, sąlygų ir kriterijų (VPĮ 45 str. 1 d. 1 p.), o tiekėjo UAB „Ilgas amžius“ pasiūlymas atmestas, nes pasiūlymą pateikęs tiekėjas neatitiko pirkimo dokumentuose nustatytų kvalifikacijos reikalavimų (VPĮ 45 str. 1 d. 3 p.). III-oje dalyje (sutarties vertė 447 274,20 Eur) dalyvio UAB „Visagino tiekimas ir statyba“ pasiūlymas atmestas dėl per didelės, perkančiajai organizacijai nepriimtinos kainos (VPĮ, 45 str. 1 d. 5 p.), o dalyvio UAB „Monrema“ pasiūlymas atmestas, nes per perkančiosios organizacijos nustatytą terminą nepatiksino, nepapildė, nepaaiškino informacijos (VPĮ 45 str. 1 d. 4 p.).

Su tiekėju UAB koncernas „Alga“ buvo sudarytos dvi sutartys įvykdžius Krovinių kontenerių atvirą konkursą (Nr. 411431), kur I-oje pirkimo dalyje (sutarties vertė 1 314 052,74 Eur) pasiūlymus buvo pateikę dar 3 tiekėjai, kurių pasiūlymai buvo atmesti: UAB „Protecha“ pasiūlymas atmestas, nes per perkančiosios organizacijos nustatytą terminą nepatiksino, nepapildė, nepaaiškino informacijos (VPĮ 45 str. 1 d. 4 p.), UAB „Biznio mašinų kompanija“ ir UAB „Ecoservice“ pasiūlymai atmesti dėl per didelės, perkančiajai organizacijai nepriimtinos kainos (VPĮ, 45 str. 1 d. 5 p.). II-oje pirkimo dalyje (sutarties vertė 1 257 613,50 Eur) pasiūlymus buvo pateikę dar 2 tiekėjai, kurių pasiūlymai buvo atmesti: UAB „Protecha“ pasiūlymas atmestas, nes tiekėjas per perkančiosios organizacijos nustatytą terminą nepatiksino, nepapildė, nepaaiškino informacijos (VPĮ 45 str. 1 d. 4 p.), o UAB „Ecoservice“ pasiūlymas atmestas dėl per didelės, perkančiajai organizacijai nepriimtinos kainos (VPĮ, 45 str. 1 d. 5 p.).

Apibendrinus surinktą informaciją išskiriamos galimos priežastys, dėl kurių galimai viešuosiuose pirkimuose dalyvauja mažiau dalyvių arba jų pasiūlymai būna atmetami:

1. Didžioji dalis pateiktų pasiūlymų yra atmetami dėl per didelės pasiūlytos kainos, kuri viršija pirkimui skirtas lėšas, nustatytas perkančiosios organizacijos prieš pradėdant pirkimo procedūrą (LR Viešųjų pirkimų įstatymo, toliau – VPI, 45 str. 1 d. 5 p.), todėl tikėtina, kad pirkimų iniciatoriai netinkamai suplanuoja pirkimui skirtas lėšas. Nors pirkimų dokumentų rengėjai atlieka rinkos analizę, tačiau VĮ IAE atsakingiems darbuotojams rekomenduojama atnaujinti informaciją prieš pat pirkimų procedūrų pradžią.

Bendri siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo

Eil. Nr.	Priemonė	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Laukiamas rezultatas
1.	Rinkos analizę, tiekėjų apklausą atlikti likus minimaliam įmanomam terminui iki pirkimų procedūros pradžios	VĮ IAE pirkimų iniciatoriai	Nuolat	Gauti aktualūs kainų pasiūlymai, mažesnis atmetų konkurso pasiūlymų skaičius

2. Kita žymi dalis pasiūlymų atmetama dėl neatitikimo pirkimo dokumentuose nustatytiems reikalavimams, sąlygoms ir kriterijams (VPI 45 str. 1 d. 1 p.). Šiai atmetimų priežasčiai įtakos gali turėti VĮ IAE turimas Branduolinės energetikos objekto statusas, kuris perkančiąją organizaciją įpareigoja konkurse sąlygose numatyti specifinius kvalifikacinius reikalavimus tiekėjams, turėti licencijas darbui jonizuojančios spinduliuotės aplinkoje ir pan.

2020 m. VĮ IAE buvo atliktas Pirkimų valdymo proceso vidaus auditas, kurio metu buvo vykdoma tiekėjų apklausa, siekiant sužinoti pagrindinių ir pasirinktų tiekėjų nuomonę apie VĮ IAE vykdomus viešuosius pirkimus ir pateikti rekomendacijas dėl VĮ IAE atliekamų viešųjų pirkimų efektyvumo bei skaidrumo didinimo. Tiekėjų apklausoje dalyvavo įvairių kategorijų įmonių – tiek labai mažų ir mažų įmonių, tiek vidutinių ir didelių įmonių atstovai, kurių dauguma turi ilgametę (daugiau nei 3 metų) dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose patirtį, domisi visais galimais pirkimo objektais, bet labiausia išskiria prekių ir paslaugų pirkimus. Dalis apklaustų respondentų nurodė, kad retai dalyvauja VĮ IAE vykdomuose pirkimuose dėl skirtingų priežasčių, iš jų pagrindinės yra tokios:

- VĮ IAE retai organizuoja jų veiklos sritį atitinkančius pirkimus;
- respondentai neturi poreikio papildomiems užsakymams;
- respondentai per vėlai randa informaciją apie viešąjį pirkimą;
- dokumentų rengimas pasiūlymui pateikti reikalauja daug resursų;
- respondentai nemato prasmės dalyvauti, nes jų nuomone dirbtinai ribojama konkurencija;
- užsakymai yra per smulkūs ir nekelia respondentų suinteresuotumo.

Po VĮ IAE Vidaus audito skyriaus atlikto vidaus audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų VĮ IAE interneto svetainėje nuoroda į skiltį „Viešieji pirkimai“², kurioje viešinama visa su VĮ IAE viešaisiais pirkimais susijusi informacija, buvo iškelta į labiau matomą vietą, tuo siekiant padidinti šios informacijos prieinamumą. Taip pat VĮ IAE buvo pradėtos organizuoti tiekėjų dienos, kurių pagrindinis tikslas supažindinti potencialius tiekėjus su VĮ IAE vykdomais projektais, planuojamasi vykdyti viešaisiais pirkimais. Iki šios dienos buvo suorganizuoti 3 Tiekėjų dienų renginiai, kurių metu buvo pristatyti pranešimai temomis: VĮ IAE išmontavimo projektams įgyvendinti reikalingų įrenginių pirkimai, Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimo projektas, Planuojami darbai informacinių technologijų srityje, jų problematika, Saugai svarbaus produkto tiekimas, Labai mažo aktyvumo radioaktyviųjų atliekų atliekyno, radioaktyviųjų atliekų pakuočių dėjimo kampanijos darbai (B19-2), IAE mažo ir vidutinio aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų paviršinio atliekyno (I/A, II/A statybos etapų) statybos bei išorinių lietaus kanalizacijos tinklų projektavimo, statybos ir prijungimo prie infrastruktūros darbai (B25), IAE griovimo darbai ir projektavimo paslaugos. Dalyviams taip pat buvo pristatyta VĮ IAE viešųjų pirkimų tvarka ir vykdomos procedūros, pristatyti specifiniai reikalavimai kvalifikacijai, kurie išmintinai taikomi branduolinės energetikos objekte, buvo aptartos problemos, su kuriomis tiekėjai gali susidurti dalyvaudami VĮ IAE vykdomuose pirkimuose.

Apibendrinant darytina išvada, kad nors VĮ IAE „Vieno tiekėjo“ pirkimų dalis sudaro daugiau kaip pusę CVP IS paskelbtų tarptautinių ir supaprastintų pirkimų, tačiau korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali, nes visos procedūros atliekamos vadovaujantis VPĮ nuostatomis, dalyviai paskelbti laimėtojai „Vieno tiekėjo“ pirkime skirtingi, t. y. nėra stebima tendencija, kad pirkimuose laimi vieni ir tie patys tiekėjai. VĮ IAE deda pastangas kuo plačiau viešinti informaciją apie planuojamus ir jau vykdomus viešuosius pirkimus, kad juose pasiūlymus pateiktų kuo daugiau tiekėjų. VĮ IAE beveik visi viešieji pirkimai yra vykdomi elektroninėmis CVP IS priemonėmis, daugumą pirkimų kontroliuoja VšĮ Centrinė projektų valdymo agentūra, VĮ IAE įdiegta vidaus kontrolės sistema, veikia padalinys, kuris atsakingas už vykdomų procedūrų kontrolę, prevenciją, informacijos keitimą su teisėsaugos įstaigomis, kas leidžia užtikrinti, kad pirkimo procedūros ir laimėtojų nustatymas būtų vykdomas laikantis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusis pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų.

Generalinis direktorius

³ <https://www.iae.lt/administracine-informacija/viesieji-pirkimai/98>